V'nahafoch Hu:

1

The Literal Reversal of Fortune in Megilat Esther

based on a shiur by Rav Mordechai Sabato

Source 1: Megilat Esther Ch. 7

- רם- אַ וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן, לִשְׁתּוֹת עִם- 1 So the king and Haman came to banquet with אַסְתֵּר הַמַּלְכָּה. Esther the queen.
- ַהַשָּׁנִי, בַּמִשְׁתָּה הַיַּיִן--מַה-שָׁאֶלֶתֶדְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכַּה, וְתִנַּתֵן ַלַדְ; וּמַה-בַּקַשָּׁתֵדְ עַד-חֵצִי ַהַפַּלְכוּת, וְתֵעשׂ.
- בּיּוֹם בַּיּוֹם בּיּוֹם 2 And the king said again unto Esther on the second day at the banquet of wine: 'Whatever thy petition, queen Esther, it shall be granted thee; and whatever thy request, even to the half of the kingdom, it shall be performed.'
- ג וַתַּעַן אֱסְתֵּר הַמַּלְכָּה, וַתּאֹמֵר--וְאָם-עַל-הַמֶּלֶדְ טוֹב: תִּנַתְן-לִי ַנַפִּשִׁי בִּשָּאֱלַתִּי, וְעַמִּי בִּבַקּשַׁתִי.
 - **3** Then Esther the queen answered and said: 'If I אִם-מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶידְּ הַפֶּּילֶדְ, have found favour in thy sight, O king, and if it please the king, let my life be given me at my petition, and my people at my request;
- ד כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי, לְהַשְּׁמִיד וְלִשְׁפָּחוֹת נִמִּכַּרְנוּ, הֵחֵרְשִׁתִּי--כִּי
- 4 for we are sold, I and my people, to be להַרוֹג וּלְאַבֵּד; וְאָלוּ לַעֲבָדִים destroyed, to be slain, and to perish. But if we had been sold for bondmen and bondwomen, I $\{\sigma\}$ אין הַצָּר שׁנֶה, בְּנֵזֶק הַמְּלֵדָּ. had held my peace, for the adversary is not worthy that the king be endamaged.' {S}

Source 2: Esther, Ch. 8

ַ הַמֶּלֶדְ, וַתְּפַּל, לְפָנֵי רַגְלַיו ; וַתְּבְדָ ָּהָאֵנָגִי, וָאֵת מַחֲשַׁבִּתּוֹ, אֲשֵׁר חָשַׁב

ג ותּוֹסֵף אֵסְתֵּר, וַתְּדַבֵּר לִפְנֵי 🕽 3 And Esther spoke yet again before the king, and fell down at his feet, and besought him עת הַמַן with tears to put away the mischief of Haman the Agagite, and his device that he had devised .על-הַיְהוּדִים against the Jews.

ד וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶדְ לְאֶסְתֵּר, אֵת 4 Then the king held out to Esther the אָסתֵּר, וַתָּקָם אָסתֵּר, golden sceptre. So Esther arose, and נתעמד לפגי המלף. stood before the king.

וְאִם-מֶצָאתִי חֵן לְפַנַיו, וְכַשֵּׁר ַתַדָּבָר לִפְנֵי הַמֵּלֵדְ, וְטוֹבָה אֵנִי, -בָּעֵינָיו--יִכָּתֵב לְהָשִׁיב אֵת ַהַסְּבָּרִים, מַחֲשֶׁבֶת הַמַּן בֵּן-הַפִּדָתָא הָאֵגָגִי, אֵשֵׁר כָּתַב לִאַבֵּד אֶת-הַיְהוּדִים, אֲשֶׁר בַּכָּל-מִדִינות הַמֵּלֵדְ.

ה וַתּאֹמֶר אִם-עַל-הַמֶּלֶדְ טוֹב 5 And she said: 'If it please the king, and if I have found favour in his sight, and the thing seem right before the king, and I be pleasing in his eyes, let it be written to reverse the letters devised by Haman the son of Hammedatha the Agagite, which he wrote to destroy the Jews that are in all the king's provinces;

Source 3: Esther, Ch. 7

ָּתֹּ וַיּאמֶר הַמֵּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וַיאמֵר לָאֱסְתֵּר הַמַּלְכַּה: מִי -הוא זה ואי-זה הוא, אשר מַלַאוֹ לַבּוֹ לַעֲשׁוֹת כַּן.

5 Then spoke the king Ahasuerus and said unto Esther the queen: 'Who is he, and where is he, that durst presume in his heart to do so?'

ותאמר אַסְתֵּר--אִישׁ צַר 1 ּ וְאוֹיֵב, הָמָן הָרָע הַזֶּה; וְהָמָן נְבְעַת, מִלּפְנֵי הַמֶּלֵדְ וְהַמַּלֹכָּה.

6 And Esther said: 'An adversary and an enemy, even this wicked Haman.' Then Haman was terrified before the king and the queen.

ז וַהַמֵּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ, מִמְּשְׁתֵּה ָהַיַּיִן, אֱל-גָּנַּת, הַבִּיתָן ; וְהָמָן עַמַד, לִבַקָּשׁ עַל-נַפָּשׁוֹ מֵאֶסְתֵּר הַפַּלְכָּה--כִּי רָאָה, כִּי-כַלְתַה אליו הרעה מאת המלד. 7 And the king arose in his wrath from the banquet of wine and went into the palace garden; but Haman remained to make request for his life to Esther the queen; for he saw that there was evil determined against him by the king.

ר וָהַמֵּלֶךְ שָׁב מִגְנַת הַבִּיתָן אֵל-בִּית מִשְׁתֵּה הַיַּיִן, וְהַמֵּן נֹפֵל עַל-הַמִּטָה אֲשֵׁר אֱסְתֵּר עַלֵּיהַ,

8 Then the king returned out of the palace garden into the place of the banquet of wine; and Haman was fallen upon the couch whereon הַמַּלְכַּה עִמִּי בַּבַּיִת; הַדַּבַר, יַצֵא מפי המלד, ופני המן, חפו.

ביאמר המלד, הגם לכבוש את- Esther was. Then said the king: 'Will he even force the queen before me in the house?' As the word went out of the king's mouth, they covered Haman's face.

ַהַּשַּרִיסִים לְפָנֵי הַמֵּלֵדְ, גַּם הָנָּה-ָהָעֵץ אֵשֶׁר-עָשָׂה הָמָן לְמָרְדָּכַי אַשֵּׁר דְּבֶּר-טוֹב עַל-הַמֶּלֶדְ עמֵד בָּבֶית הַמַּן--גַבהַ, חַמשִים

-ט וַיּאמֵר חַרְבוֹנַה אֶחַד מִן 9 Then said Harbonah, one of the chamberlains that were before the king: 'Behold also, the gallows fifty cubits high, which Haman hath made for Mordecai, who spoke good for the king, standeth in the house of Haman.' And the king אַמָּה; וַיּאמֵר הַמֵּלֵדְ, תּלָהוּ said: 'Hang him thereon.'

י וַיִּתְלוּ, אֱת-הַמַן, עַל-הַעֵץ, יַ

10 So they hanged Haman on the קּשֶּׁר-הֵכִין לְמָרְדָּכָי; וַחְמַת gallows that he had prepared for Mordecai. Then was the king's wrath assuaged

- ♦ What do the King's actions address?
- *♦* What do they not address?
- ♦ Could it be that Achashverosh did not understand Esther's first plea?

Now she leaves no room for doubt: Source 4: Esther Ch. 8

אֲשֶׁר-יִמְצָא אֶת-עַמִּי; וְאֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי, בְּאָבְדַן מוֹלַדְתִּי. {ס}

ו כִּי אֵיכַכָה אוּכַל, וְרַאִיתִי, בַּרַעַה, 6 for how can I endure to see the evil that shall come unto my people? or how can I endure to see the destruction of my kindred?' {**S**}

What is Achashverosh's immediate response?

נַתַתִּי לְאֶסְתֵּר, וְאתוֹ תַּלוּ עַל-ָהָעֵץ--עַל אֲשֶׁר-שָׁלַח יָדוּ, שנים (ביהודים). Jews.

ויאמר המלך אחשורש 7 Then the king Ahasuerus said unto בֹּלְבֶר, וּלְמֵרְדָּכֵי Esther the queen and to Mordecai the Jew: 'Behold, I have given Esther הַּנְתּרָיִנְיּ the house of Haman, and him they have hanged upon the gallows, because he laid his hand upon the

- \Leftrightarrow Does he answer her question?
- ♦ What is he doing in this response?
- *♦* Who is now part of the conversation?

ַכַּטוֹב בָּעֵינֵיכֶם, בָּשֵׁם הַמֵּלֶדְ, וחתמו, בּטַבַּעַת הַמֵּלֶד: כּיּ-ַכְתַב אֲשֶׁר-נְכָתַב בְּשָׁם-הַמֵּלֶדְ, וֹנַחְתּוֹם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶדְ--אֵין לְהַשִּיב.

אווא על-היהודים פתבו על-היהודים 8 Write ye also concerning the Jews, as it liketh you, in the king's name, and seal it with the king's ring; for the writing which is written in the king's name, and sealed with the king's ring, may no man reverse.'

What is the Achashverosh's message here? Two possibilities:

- ♦ He's pointing out that once they do this, the declaration will have a lot of authority
- ♦ He's explaining his inability to reverse the original edict

Who now has disappeared from the picture?

בּוֹ, וַיִּכַּתֵב כִּכַל-אֲשֶׁר-צְוָה מַרדַּכֵי אֵל-הַיָּהוּדִים וָאֵל

ים בּיִרי-הַמֶּלֶדְּ בָּעֵת־ 9 Then were the king's scribes called at that -הָרִיא בַּחֹדֵשׁ הַשִּׁלִישִׁי הוּא time, in the third month, which is the חדש סיון, בשלושה ועשרים month Sivan, on the three and twentieth day thereof; and it was written according to all that Mordecai commanded concerning the Jews, even to the satraps, and the באַחַשְׁדַּרְפָּנִים-וְהַפַּחוֹת וְשַׂרֵי governors and princes of the provinces הַמְּדִינוֹת אֲשֵׁר מֶהֹדּוּ וְעַד-כּוּשׁ ,שְבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מִדִינָה which are from India unto Ethiopia, a hundred twenty and seven provinces, unto -- וְעֶם כּּלְשׁנוֹ; וְאֶל-הַיְּהוּדִים every province according to the writing . בְּרֶתְבֶּם, וְכִלְשׁוֹנָם thereof, and unto every people after their language, and to the Jews according to their writing, and according to their language.

♦ What was Mordechai's solution?

י וַיּכִתב, בַּשֶׁם הַמֵּלֶדְ יַּ אַחשורש, וַיַּחַתּם, בַּטַבַּעַת הַמֶּלֶדְ; וַיִּשְׁלַח סְפָרִים בִּיַד הָרָצִים בַּסוּסִים רֹכְבֵי הָרֵכֵשׁ, הָאַחַשִּׁתְּרָנִים--בְּנֵי, הְרַפְּכִים.

יא אַשֶּׁר נָתַן הַמֶּלֶדְ לַיִּהוּדִים אַשֶּׁר בָּכַל-עִיר-וַעִיר, לְהָקַהֶּל וְלַעֲמִד עַל-נַפְשָם--לְהַשְׁמִיד וְלַהַרג וּלִאַבֶּד אֵת-כָּל-חֵיל עַם ומדינָה הַצָּרִים אתָם, טַף ַוְנָשִׁים; ושְלָלָם, לַבוֹז.

10 And they wrote in the name of king Ahasuerus, and sealed it with the king's ring, and sent letters by posts on horseback, riding on swift steeds that were used in the king's service, bred of the stud;

11 that the king had granted the Jews that were in every city to gather themselves together, and to stand for their life, to destroy, and to slay, and to cause to perish, all the forces of the people and province that would assault them, their little ones and women, and to take the spoil of them for a prey,

עבָל-מִדינוֹת בֶּכָל-מִדינוֹת 12 upon one day in all the provinces of king Ahasuerus, namely, upon the עשר לחדש שנים-עשר, הוא-חדש אַדָר.

הַמֵּלֵךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ--בִּשְׁלוֹשָׁה thirteenth day of the twelfth month, which is the month Adar.

היהודיים (הַיְהודים) עתודים (עַתידים) לַיּוֹם הַזֶּה, לְהנָקֵם מאיביהם.

דּת בְּתִבּ, לְהִנְּתֵן דָּת 13 The copy of the writing, to be ,בְּל-מְדינָה וּמְדינָה given out for a decree in every יות (לְּכָּל-הָעַמִּים; וְלְהְיוֹת province, was to be published unto all the peoples, and that the Jews should be ready against that day to avenge themselves on their enemies.

Mordechai...

- ♦ did not cancel the initial letters, but wrote new ones that allowed the Jews to take revenge against their enemies.
- ♦ Question: What day was the battle to take place, and what would each 'side' be doing on that day?

Rav Mordechai Sabato:

מספר הגויים גדול בצורה משמעותית ממספר היהודים. לפי המספרים שכתובים כאן, יש יחס של אחד לכמה מיליונים!

גם אם יש רשות רשמית לשני הצדדים להילחם זה בזה, הסיכוי שהיהודים יעמדו במהלומה זו הוא קלוש.

You could answer this second question by pointing out...

עיר וָעִיר, מִקוֹם אֲשֵׁר דְּבַר- city, הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ, שִׁמְחַה וְשָּׁשוֹן לַיָּהוּדִים, מִשְׁתֵּה וְיוֹם טוב; ורַבִּים מֵעַמֵי הַאַרְץ, מְתָיַהַדִים--כִּי-נַפַל פַּחַד-ַ הַיִּהוּדִים, עַלֵיהֶם.

יז וּבְכָל-מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל- 17 And in every province, and in every whithersoever the king's commandment and his decree came, the Jews had gladness and joy, a feast and a good day. And many from among the peoples of the land became Jews; for the fear of the Jews was fallen upon them.

העובדה שמרדכי כתב ספרים לא הפכה את הגלגל, כי יש לגוים יתרון מספרי עצום על היהודים. אלא הנס הוא מורא הגויים מפני היהודים. לפי תירוץ זה אנו רואים את עיקר הנס בהתערבות האלוקית, אמנם אסתר מתחננת, מרדכי כותב אגרות, ועם ישראל נדרש להיקהל ולהילחם, אך הדברים האלו אינם משמעותיים ללא התערבות ישירה של הקב״ה בהטלת הפחד על העמים

Another issue with the simple reading of the text:

- ♦ Why are the Jews throughout the kingdom celebrating? Is this not a bit of an exaggerated - and maybe even premature response? Wouldn't a renewed set of fasts been a more appropriate response?
- ❖ Even if we note that the non-Jews were terrified of the Jews, a lot of time still remained between the receipt of the letters and the impending war!? Why not initiate a preemptive response weeks or months earlier? Why does Mordechai essentially retain the same format as the earlier letters, ie the original edict?

Source 5: Commentary of R. Avraham Ibn Ezra

יש לשאול למה כתב מרדכי להרוג שונאי היהודים ורב לו ולהם שימלטו, דע כי חכם גדול היה והנה אחשורוש אמר לו עשה כל מה שתוכל כדי למלט עמד כי הספרים הראשונים שכתב המן נכתבו בשמי ונחתמו בטבעתי לא אוכל להשיבם כי כן דת מדי ופרס והעד בדברי דניאל שלא היה יכול דריוש להצילו והנה הוצרך מרדכי לכתוב כן דעו שהמלך צוה להמן שהיה משנה למלך שיכתוב כתב בשם המלך ונתן לו המלך טבעתו לחתום בה שיהרגו היהודים את אויביהם בשלשה עשר לחדש אדר והנה המן הפך הדבר שיהרגו היהודים את אויביהם בשלשה ידע המלך מחשבתו הרעה תלהו על העץ על אשר היהודים ביום הנזכר וכאשר ידע המלך מחשבתו הרעה תלהו על העץ על אשר שלח ידו ביהודים הפך רצון המלך וזה פירוש ובבואה לפני המלך כאשר אפרש והנה הנאמן העד שנתלה המן וצוה המלך להכתב ספרים אחריה ונחתמו

What issue of the 'nusach' Mordechai's letter does the approach of Ibn Ezra address?

This also helps answer why Mordechai used this language in his letter:

נַפְשָם--לְהַשִּמִיד וְלַהַרג ולאבד את-בל-חיל עם

לא אשר נתן המלד 11 that the king had granted the Jews ליהודים אַשֵּר בְּכָל-עִיר that were in every city to gather -נְעִיר, לְהַקְּהֵל וְלַעֲמִד עַל themselves together, and to stand for their life, to destroy, and to slay, and to cause to perish, all the forces of the people and province that would assault ומדינה הצרים אתם, טף them, their little ones and women, and to take the spoil of them for a prey, ונשים; ושללם, לבוז.

Does that sound like self-defense?

Source 6: Esther, Ch. 9

ָרָגוּ; וּבַבְּיָה--לא שַׁלְחוּ, their hand. את-ידם.

-עָשֵּׁרֶת (ך) בְּנֵי הְכָּון בֶּן **10** the ten sons of Haman the son of -- הַּמְדָתָא, צבר הַיּהוּדים they; but on the spoil they laid not Hammedatha, the Jews' enemy, slew

(הַיָּהוּדִים) אֲשֶׁר-בִּשׁוּשָׁן, גַּם אַדָר, וַיַּהַרְגוּ בִשׁוּשָׁן, שָׁלשׁ מאות איש: ובבזה--לא שַׁלְחוּ, אֱת-יַדֶם.

שו ביקהלו היהודיים 15 And the Jews that were in Shushan gathered themselves together on the fourteenth day also of the month Adar, and slew three hundred men in Shushan; but on the spoil they laid not their hand.

בָּמִדִינוֹת הַמֵּלֶדְ נִקְהַלוּ וְעַמֹד עַל-נַפִּשָּׁם, וְנוֹחַ מֵאיִבֵּיהֵם, וָהַרוֹג בָּשׁנְאֵיהֶם, חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אָלֶף; **וּבַבְּיָּה־-לֹא** שלחו, את-ידם.

אַשֶּׁר הַיּהוּדִים אֲשֶׁר 16 And the other Jews that were in the king's provinces gathered themselves together, and stood for their lives, and had rest from their enemies, and slew of them that hated them seventy and five thousand--but on the spoil they laid not their hand--

Compare these two expressions - in the same pasuk!

ָאֲשֵׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיָּהוּדִים אֲשֵׁר בִּכָּל-עִיר-וָעִיר, לְהַקָּהֶל וְלַעֲמִד עַל-נַפְשָם

VS.

לָ**הַשְּׁמִיד וְלַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת-כָּל-חֵיל עַם** וּמְדִינָה הַצְּרִים אתָם, טף ונשים; ו**שללם, לבוז.**

How do we solve this inconsistency?

Rav Sabato: It's very possible that this was a textual addition by the writer of the Megilah, intent on establishing the moral virtue of Mordechai and the Jews. This was the true intent of the Jewish people in their battle with their enemies.

Source 7: Esther, Ch. 9

ובשנים עשר חדש הוא-חדש 1 Now in the twelfth month, which אָדָר, בּשׁלוּשָה עָשָׂר יוֹם בּוֹ, is the month Adar, אָשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר-הַמֶּלֶדְ וְדָתוֹ, לְהַעְשוֹת: בַּיּוֹם, אֲשֵׁר שִׁבְּרוּ איבֵי הַיָּהוּדִים לְשָׁלוֹט בַּהֶם, ונהפוד הוא, אשר ישלטו הַיָּהוּדִים הֶמָּה בְּשׁנְאֵיהֶם.

on the thirteenth day of the same, when the king's commandment and his decree drew near to be put in execution, in the day that the enemies of the Jews hoped to have rule over them; whereas it was turned to the contrary, that the Jews had rule over them that hated them;

Ibn Ezra's final words:

וזהו ונהפוך הוא

Ray Sabato:

אבן עזרא התכוון לומר שאותו כח שנוצר למטרה מסוימת, משמש למטרה הפוכה. במקרה שלנו, מרדכי לא מנסח איגרות מעצמו, ולא היה מנסח כאלו איגרות. המן ניסח איגרות במטרה לעקור את עם ישראל, "ונהפוך הוא" -הכוח שנוצר בכתיבת האגרות לא מבוטל, אלא הופך את הכיוון שלו

The meaning of the term is not just that the situation reversed itself; Ibn Ezra explains that the very energy generated for a particular purpose, was utilized for the opposite purpose. Mordechai did not compose these letters; rather Haman did, in order to annihilate the Jewish people. But it was reversed; the power of the letters was not negated, but it changed direction!

The same theme applies to the horse and the parade around Shushan and to the gallows that Haman constructed to hang Mordechai

Perhaps this can also solve a different textual conundrum:

Source 8: Esther, Ch. 9

כד כִּי הָמָן בֶּן-הַמְּדָתָא הָאֲנְגִי, צֹרֵר כָּל-הַיְּהוּדִים--חָשַׁב עַל-הַיְּהוּדִים, לְאַבְּדָם ; וְהִפָּל פּוּר הוּא הַגּוֹרָל, לְהֻפָּם וּלְאַבְּדָם.

24 because Haman the son of Hammedatha, the Agagite, the enemy of all the Jews, had devised against the Jews to destroy them, and had cast pur, that is, the lot, to discomfit them, and to destroy them;

כה וּבְבֹאָהּ, לִפְנֵי הַמֶּלֶדְּ, אָמַר עִם-הַסֵּפֶר, יָשׁוּב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר-חָשַׁב עַל-הַיְּהוּדִים עַל-ראשוֹ; וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו, עַל-הַעֵץ.

25 but when she came before the king, he commanded by letters that his wicked device, which he had devised against the Jews, should return upon his own head; and that he and his sons should be hanged on the gallows.

כּוּ עַל-כֵּן קָרְאוּ לַיָּמִים הָאֵלֶּה פוּרִים, עַל-שֵׁם הַפּוּר--עַל-כֵּן, עַל-כָּל-דִּבְרֵי הָאִגֶּרֶת הַזּאת; וּמָה-רָאוּ עַל-כָּכָה, וּמָה הִגִּיעַ אֵלֵיהֶם.

26 Wherefore they called these days Purim, after the name of pur. Therefore because of all the words of this letter, and of that which they had seen concerning this matter, and that which had come unto them,